
Kdo pohne osudem

...

„Moc se omlouvám, paní Morganová, že jsem vás v poslední době tak zanedbávala.“ Usmála jsem se na ni, když otevřela, že tam zůstala stát jako opařená. Prosmýkla jsem se tedy kolem ní přímo do dračí sluje.

„Máte všechno, co potřebujete?“ vrněla jsem přátelsky. Vyslovila jsem to jako otázku, ale bylo to spíše oznámení. Rychlý pohled po pokoji mě ujistil, že Morganová během mé nemoci nezahálela. Dokázala se plně zařídit a mnoho z těch věcí jsem poznávala – odnesla je totiž z jiných místností Thornfield Hallu. V pokoji přibyla křesílka, koberečky a polštářky. Na stolicích stála spousta prázdných lahví a umazaných hrnků a talířků. V krbu plápolal oheň a na posteli s odhrnutým baldachýnem byla vidět kupa ušmudlaných polštářků a povlečení. Na koberci u krbu zůstalo tolik drobků od jídla, že jsem každou chvíli očekávala celou armádu myší. Špinavým oknem dovnitř pronikalo jen málo světla a žádný vzduch. Místnost proto páchla špinou a prachem. Už tak baculatá Morganová se stihla ještě víc zakulatit, ale po její svěřenkyni nebylo nikde ani stopy.

Začala jsem jakoby bez důvodu přecházet po pokoji a musela jsem odolat potřebě otevřít okno a vyvětrat. Čekala jsem, že mi ta žena nabídne, že mě vezme k pacientce. Pozvání nepřišlo, a tak jsem si o něj přímo řekla.

„A jak se vede té dámě? Ráda bych ji viděla.“ Nemělo smysl našlapovat po špičkách kolem někoho, kdo to stejně nepochopí.

„Spí.“

„Tak pozdě?“

„Ona spí hodně. A když nespí, tak brečí. Takže ať radši spí.“

To už jsem se nenápadně přesunula ke dveřím do vedlejší místnosti, a než mě Morganová stihla zastavit, vzala jsem za kliku. Překvapilo mě, že se dveře otevřely, čekala bych, že bude zamčeno, a s Morganovou v patách jsem vešla dovnitř.

Obrnila jsem se předem, protože jsem čekala něco nepěkného, a rozhodla se nedávat najevo údiv nebo vztek. Nebylo přece nutné dělat si hned nové nepřátele a Morganová měla onu nešťastnici očividně v moci. Všechno, co

jí mohlo zpříjemnit život, bylo jen v jejích rukou. Jídlo, pití, teplo, spánek, konverzace, útěcha nebo nějaká zábava, to vše jí mohla poskytnout, nebo taky odepřít. Jak jsem to mohla nechat zajít tak daleko?

Bylo opravdu těžké vejít do té místnosti a netvářit se šokovaně. Ráda bych věřila, že jsem to zvládla. Paní Morganová ale stála za mnou, a tak jsem měla čas dostat svůj výraz pod kontrolu. Jen ten zápach mě zasáhl jako rána pěstí do prsou: plný nočník, neprané povlečení, nemyté tělo a věčně zavřené okno. Holá dřevěná podlaha byla pokryta hnědými skvrnami, jejichž původ jsem se raději nesnažila rozeznat. Na oknech nevisely záclony, a tak se dalo těžko věřit, že tak studený, prázdný pokoj může tolik zapáchat.

Jediný kus nábytku v místnosti představovala malá kovová postel. Na jednom jejím konci se černalo obří hnízdo vlasů, zbytek postavy zakrývala tenká pokrývka, jaké se nedávaly ani některým koním. Nedokázala jsem rozeznat, jestli v posteli leží člověk nebo jiný živočich, dokud jsem nezahlédla hubenou paži visící přes pelest. Na zápěstí měla těžký okov, od něhož vedl řetěz k noze postele.

„Jak jsem řekla, spí.“ Morganová pohlédla na svoji svěřenkyni s kameným výrazem ve tváři a já jsem se pokusila o totéž.

„Slyšela jsem, že tu byl kovář.“

„Bylo to nutné. V blázinci to taky tak dělají, když mají chovanci takové záchvaty.“

Říkat, co vám přijde na mysl, se v Yorkshiru považuje za ctnost. Většinou to tak také dělám. Teď se ale mezi mými myšlenkami a slovy otvírala propast velká jako kostelní vrata. Pomyslela jsem si totiž: „Nechala jste ji přivázat jako odsouzence, abyste si ulehčila život. Abyste si mohla dojít pro snídani, pak se v klidu nacpat a nakrmit tu ubožačku zbytky.“ Řekla jsem ale: „Tohle je tedy skutečná léčebná metoda?“

Postava na posteli se stále nehýbala, a tak jsem odešla zpět do vedlejšího pokoje, kde byl vzduch méně jedovatý. Tam jsem Morganovou ujistila, že se zase někdy stavím, a rozloučila se s ní. V podstatě jsem jí zdvořileji naznačila, že ji teď budu bez varování denně kontrolovat. I když jsem se stále dokonale ovládala, jednu věc jsem si nemohla odpustit.

„A vylijte už konečně ten nočník.“ Nemělo smysl chtít po ní také, aby ho vyčistila trochou terpentýnu – vyprázdnění noční nádoby muselo zatím stačit.

Když jsem se vrátila do svého uklizeného, prouvněného pokoje, umyla jsem si ruce i tvář a užívala si dojmu z čisté vody na kůži. Pak jsem se posa-

díla k oknu a zadávala se na příjezdovou cestu a kopce, svažující se do údolí pod panstvím Thornfield Hall. Za slunného jarního dne jako tento bylo vidět na míle daleko. Na loukách se pásly ovce s novými jehňátky a jejich jemné bečení doléhalo až ke mně. Přesto jsem cítila tíhu na srdci a moje mysl se zmítala v pochybnostech.

Příjemné počasí toho dne se tolik lišilo od bouřky s deštěm, která přivítala pana Rochesterera jako nového majitele panství. Přesto jsme tehdy ještě byli plni nadějí, že s ním na Thornfield přichází nový, lepší život. Počasí, jak se zdálo, mělo jen málo společného s tím, jak se lidé cítí nebo co se děje v jejich životech. Tedy aspoň v Yorkshiru. Básníci se nejspíš pletou. Po tomto krátkém zamyšlení se má mysl rozjasnila a už jsem věděla, co dál. Poslala jsem vzkaz panu Carterovi a požádala ho o konzultaci.

Doufala jsem, že lékař nečekanou návštěvou Morganovou překvapí. Věděla jsem, že by se mohl brzy objevit, jelikož končila lovecká sezóna, ale že příliš nepřemýšlí, a tudíž se nebude obtěžovat nějakým upozorněním, kdy se k nám chystá. Když se objevil, nechala jsem ho zajít do třetího patra samotného a počkala na něho v knihovně s horkou vodou a brandy po ruce. Vrátil se velmi brzy. Stále se držel zpřímá jako pravý jezdec, ale v bledé tváři mu vystoupila spousta rudých žilek. Usadila jsem ho ke krbu a rychle mu nalila dvojitou brandy.

„Nějaké zlepšení?“ zeptala jsem se, i když jsem znala odpověď.

Otřel si čelo kapesníkem a obrátil do sebe skleničku s drinkem. Teprve pak se mu začala vracet barva do tváře a byl opět schopen mluvit. Pochopila jsem, že se mu neudělalo zle ze špíny nebo zápachu v onom pokoji. Pan Carter byl nejspíš přesvědčen o existenci zdraví prospěšné špíny jako naše Morganová. Zbledl až potom, co pečovatelka navrhla jistou léčebnou proceduru, která prý šíleným ženám pomáhá. Přišla s nápadem na amputaci té části ženského těla, o níž se v lepší společnosti nikdy nemluví. To Cartera rozlítlo.

„Ta ženská vyslovila nevyslovitelný návrh. Ani si to nepřejte slyšet, paní Fairfaxová. A Bůh ví, že nejsem nijak choulostivý. Už jsem vykastroval spoustu hřebců, ale udělat něco takového ženě?“ Nevěřičně zavrtěl hlavou a dopil svou brandy. „Ale sám nevím, co jiného bych navrhl, milá paní.“

Já jsem naštěstí plán měla a podělila jsem se s ním o něj.

„To udělejte,“ odpověděl Carter, nasadil si klobouk a zmizel. Jistě zamířil do stájí, kde bude hladit koně a rozmlouvat se starým Johnem, dokud se mu nevrátí obvyklá radostná nálada.

Já jsem vytáhla pero a papír a napsala panu Rochesterovi dopis.

Jiným sloužícím jsem neřekla, co jsem viděla v pokojích ve třetím patře. Sami většinou nic nezahledli, protože je nepřátelská Morganová dovnitř nepouštěla. Nesvěřila jsem se jim ani s tím, co řekl Carter nebo co jsem napsala panu Edwardovi. Chtěla jsem Morganovou zastihnout nepřipravenou, což byla od počátku součástí mého plánu. A nejen Rochesterové umí zachovat tajemství.

Den potom, co jsem dopis odeslala, jsem opět navštívila třetí poschodí. Už kvůli té ubožačce připoutané k posteli jsem nechtěla Morganovou rozčítit. Nevěřila jsem, že by se mohla polepšit, zato jsem si byla téměř jistá, že by si na bezbranné pacientce vybíjela zlost. Nasadila jsem tedy opět smířlivý úsměv a ukázala jí malý pugét donesený ze zahrady.

Nebyla ráda, že mě vidí, ale bez protestů mě pustila dál. Vyměnily jsme si pár zdvořilostních vět, během nichž jsem se od ní ale mnohé dověděla – třeba že trpí revmatismem, že máme v Yorkshiru nekvalitní uhlí a taky líné služebnictvo. Až potom jsem stočila řeč na pacientku. Morganová mávla rukou, že zase spí. To mě udivilo, protože byly čtyři odpoledne.

Nato jsem dostala velmi sebevědomou odpověď, že je to v takových případech dost obvyklé. Někteří blázní prý spí dokonce pořád, což normální lidi jako já nemůžou pochopit.

Já jsem ale chápala víc než dobře. Spící pacient je tichý pacient, nedělá problémy a nepotřebuje žádnou péči. Místnost byla zaneřáděná lahvičkami od laudána a dalších čarodějných lektvarů. Přivoněla jsem si ke květinám. „Tohle jsem té dámě přinesla. Pan Rochester by jistě nic nenamítal. Je to malé připomenutí boží milosti a štědrosti.“ Morganová není jediná, kdo umí využít povrchní řeči ve svůj prospěch.

Předem mi došlo, že bude potřeba i nějaká váza. Vzala jsem tedy jednu s sebou. Stříbrnou. Sklo mi nepřipadalo jako vhodná volba, jelikož jeho střepy mohou být použity jako nebezpečná zbraň. Morganová při pohledu na drahý kov ožila. Ihned větvila další možný lup. Pozvedla jsem tedy vázu v ruce a řekla: „Byla byste tak laskavá a donesla trochu čisté vody.“

Jak se dalo čekat, čistá voda bylo to jediné, co v pokoji neměla. Šílená dáma, jak mi oznámila, má prý z vody panickou hrůzu a ječí, jakmile ji jen zahlédne. U bláznů nikdy nevíte, pokračovala, někteří vyvádějí kvůli vrab-

cům a pavoukům, jiní si vychovávají mazlíčka z krysy. S tím se odebrala hledat nějakou vodu do vázy. Ujistila mě ještě, že se nemusím ničeho bát, protože nemocná nejenže spí, ale je stále připoutaná.

Sebrala jsem tedy odvalu a vešla do vedlejší místnosti. Přidržovala jsem si pod nosem květiny a z prahu se zadívala na našeho podivného hosta. Teď jsem si všimla, že je to vysoká žena. Její nohy visely přes okraj pelesti. Podívala jsem se pod postel, jestli neuvidím boty – marně, žádné neměla. Mohlo mě potěšit aspoň to, že nočník byl od mé poslední návštěvy vyneseny.

Ležela na té úzké posteli tváří dolů. Kůži pod železným okovem měla tak nasáklou mastnou špínou, že se spíš podobala kusu hověziny než lidské pokožce. Uviděla jsem také polámané nehty a na paži mnoho škrábanců a jizev. Jejím jediným oblečením byla hrubá lněná košile, která příliš nezakryla ostře vystupující kosti jejího vyhublého těla.

Masu hustých tmavých vlasů jsem si nechala až naposled. Ale i tak jsem se bála prohlížet je příliš zblízka. Musely se hemžit všemi potvůrkami, které se tam rády zabydlují. Jak jsem se plížila blíž, černá hříva se zničehonic pohнула. Nadzvedla se a zavlhla a pak se náhle objevila část obličeje s jedním rudým okem, které se zaměřilo přímo na mě. Srdce se mi sevřelo strachem. Zírala jsem do tváře šílené ženy.

Zvuk těžkých kroků a sípání mě upozornilo, že se už vrací Morganová. Pak vešla dovnitř s vázou v ruce a stěžovala si na schody. Žena na posteli se pokusila zvednout, jakmile se pečovatelka ukázala. Ohavný řetěz zaračotal, zabránil jí posadit se, ale pod vlasy se objevila celá její tvář. Rysy jsem příliš nevnímala, zato výraz čisté hrůzy ano.

„Hlavně žádné vriskání,“ poručila Morganová a máchla ve vzduchu vázou. „Tohle není pro vás.“

„To je jen váza na květiny,“ doplnila jsem. Sebrala jsem pečovatelce vázu z ruky a strčila dovnitř pugét. Bůhví jaké dávčkové lektvary Morganová té bezmocné chudince podávala jako medicínu, jaké očišťovací kúry a mučení musela snášet... Umístila jsem tedy vázu na okenní parapet, odkud na ni mohla z toho místa bolesti zvaného postel dobře vidět.

„Nic nerozjasní pokoj tak jako květiny. Postarám se, abyste tu měla nové každý den,“ konejšila jsem ji před odchodem asi jako matka nemocné dítě nebo štolba vylekaného koně. Chtěla jsem, aby pochopila, že tu není tak docela sama a že se zase vrátím.

A slovo jsem dodržela. Začala jsem do třetího patra chodit pravidelně, jen jsem měnila denní dobu, někdy ráno, někdy kvečer. Občas jsem nahoru

sama zanesla ták s jídlem, abych se ujistila, že nemocná dostane svůj díl. Někdy jsem se objevila mimo hlavní jídlo s nečekanou laskominou – kusem koláče anebo třeba zmrzlinou v horké vodě. Morganová si nemohla být jistá, kdy se objevím. A vždycky jsem s sebou vzala květiny.

Během následujících týdnů se mi zdálo, že se stav nemocné mírně zlepšil. Lehce přibrala a měla opět čisté povlečení. Nadhodila jsem i možnost koupání, ale Morganová to zásadně odmítla. Uvedla celý dlouhý seznam hrozících nebezpečí a možných následků, jaké by pacientka musela v takovém případě podstoupit. Nevěřím tomu, že se čistý šílenec chová nepřičetněji než špinavý šílenec, ale nechala jsem to být. Morganová měla očividně hrůzu z teplé vody a věřila v pozitivní účinky špíny. Někdy je však lepší vzdát jednu bitvu, chcete-li vyhrát válku.

Uběhlo několik týdnů, než dorazila odpověď pana Rochesterera. Počítám, že se předtím informoval ještě u pana Cartera, protože náš doktor by sám od sebe nikomu zprávy neposlal. Teď byl ale pan Edward přesvědčen, že by Morganová měla odejít. Potěšilo mě, že souhlasil s mým návrhem, aby za ni sehnal náhradu. Uvedla jsem několik jednoduchých kroků, které by lehce zvládl, a pokud by plán vyšel, mohl by ho považovat čistě za svůj úspěch a nápad. Pokud ne, bude to samozřejmě moje chyba. Po krátké korespondenci se správcem ústavu v Grimsby bylo tedy stanoveno datum vypuzení madam Morganové.

Když k nám pan správce dorazil, zdál se mi na své povolání velmi mladý. Celý byl zbarven do pískova, a to včetně vlasů, řas a licousů, a můj dojem se ještě utvrdil, když mi představil svůj doprovod – silnější rusovlasou dámu, z níž se vyklubala jeho matka, paní Pooleová. Copak se ten hoch bál cestovat sám?

Brzy jsem ale svůj názor musela poopravit. Pan Poole totiž neztrácel čas a ihned začal jednat. Starý John dostal příkaz vyčkávat s drožkou před domem, aby mohl odvézt jistou služebnou na stanoviště dostavníků dole na cestě, a já jsem zatím počítala mzdu Morganové, abych ji mohla ihned vyplatit na ruku. Pak se mě mladý lékař na pacientku podrobně vyptával, a já jsem se musela stydět, že toho o ní tak málo vím. Vždyť jsem neznala ani její jméno.

„Známa pana Rochesterera, říkáte? Z Jamajky? Ale ne příbuzná. A nemá ani rodinu, která by se v dopisech dotazovala na její stav? No, říká se, můj dům,

můj hrad, přesto se mi nezamlouvá, že tu byla zavřená, aniž o tom věděly úřady. Ale proto jsem tady a vedu vám nejlepší zdravotní sestru, co mám.“ Usmál se na svou matku a pak se obrátil zpět ke mně. „Tak nás tam, prosím, zaveďte. Vaši tvář už pacientka zná a já nechci, aby se zbytečně vyděsila.“

Cestou do třetího patra se mi srdce tetelilo strachy. Očekávala jsem hlasité dohadování, křik a možná i nějaké strkanice. Sam s Johnem čekali u dveří pro případ, že by bylo zapotřebí síly. My tři jsme zatím dokázali vejít nepozorovaně do pokoje Morganové dřív, než stihla otevřít oči. Spala rozvalená v křesle u krbu, kde asi předešlý večer usnula. Pan Poole se nad ní naklonil. Pokládala jsem za velkou statečnost, že se k té páchnoucí osobě dokázal tak přiblížit. Jeho matka zatím přešla přímo k oknu, zprudka ho otevřela a vpustila dovnitř čerstvý vzduch. Ihned jsem poznala, že je to žena podle mého gusta.

Mladý lékař se světloučkýma očima upřeně zadíval na Morganovou. „Jsem správce Ústavu pro choromyslné v Grimsby a mám tu dopis od vašeho zaměstnavatele, kterým vaši svěřenkyni předává do mé péče.“ Vytáhl psaní z kapsy a mávl jí s ním před nose. „Kdepak je?“

Morganová začala hýbat pusou jako kapr, který se marně snaží promluvit. Dokázala jen zvednout paži, na níž se maso zhouplo ze strany na stranu, a ukázat na dveře do sousední místnosti. Pan Poole mi naznačil, abych vešla dovnitř jako první.

Na prahu jsem si uvědomila, že mám prázdné ruce; zapomněla jsem na obvyklou kytičku. Chrpy ve stříbrné váze z předešlého dne dodávaly jinak ponurému pokoji jedinou známku barvy. Dáma byla stále připoutaná k posteli tím ohavným řetězem, ale dnes neměla tvář zakrytou hustou hřívou vlasů, protože odpočívala na polštáři, který jsem jí přinesla.

„Omlouvám se,“ promluvila jsem na ni, „dnes jsem na květiny zapomněla.“ Zdálo se, že mě poslouchá. Vypadalo to dokonce, že květin je jí líto, ale jinak mě ráda vidí. Přistoupila jsem k posteli a ukázala na pana Poolea, který do pokoje vešel za mnou. „Ale mám lepší dárek než květiny. Tento džentlmen se vyzná v léčení a pomůže nám se o vás lépe postarat.“

Zarudlé oči v propadlé tváři se polekaně zadívaly na nečekaného hosta. Ten se ale uklonil se vši vážností, jako by stál před nějakou vévodkyní na plese. „Nejdřív, když dovolíte, madam, bychom vás měli zbavit toho řetězu.“

Uctivě vyčkával, ale dáma neodpovídala. „Beru vaše mlčení jako souhlas. Paní Fairfaxová, požádala byste, prosím, paní Morganovou, aby vám dala klíč?“

Když jsem se vrátila do první místnosti, naskytl se mým očím podivný pohled. Paní Pooleová s Morganovou tiše zápasila u otevřeného okna. Držela ošetřovatelku pevně za obě zápěstí, a ta se jí snažila vytrhnout. Přitom si mlčky vyměňovaly vražedné pohledy.

Pak paní Pooleová šeptem promluvila, aby nevydělala pacientku, a v jejích slovech byl jasně patrný vztek. „Takhle nechutná osoba ten klíč právě vyhodila z okna,“ zasyčela. „Udělal to schválně. To znamená, že to ubohé stvoření vedle bude muset snášet rány kovářova kladiva.“

Morganová se jen ušklíbala. „Kradete mi moje místo, tak proč bych vám to měla usnadňovat? A budete zírat, až se na vás ta ženská s vriskotem vrhne. Má sílu jako kůň. To se pak budete mít s kým prát.“ Nenávistně na paní Pooleovou zavrčela a ušklíbala se.

Zasvrběly mě prsty, jak jsem měla chuť smáznout jí ten samolibý úsměv políčkem z tváře. Ovládla jsem se jen díky letitému tréninku v této disciplíně, ovšem těšilo mě pomýšlení na pomstu, kterou jsem pro tuhle kreaturu naplánovala. Hodlala jsem ji totiž zasáhnout na místě, kde ji to bude bolet ještě víc. V její peněženice.

„Toho kováře ale zaplatíte vy! Z vaší mzdy,“ zdůraznila jsem, aby si uvědomila, že její peníze mám stále pod kontrolou já. Rázem se přestala bránit. „Pusťte ji, paní Pooleová, ať si může posbírat svých pět švestek.“

Pak jsem se zadívala na už ztichlou Morganovou. „Až se sbalíte, přijďte za mnou do kanceláře. Vyplatím vám, co vám dlužím.“ Když se ke mně otočila zády, nenápadně jsem paní Pooleové podala náhradní klíč, co mi dal kovář. Přijala ho s tichým přikývnutím a zmizela ve vedlejší místnosti.

Pak jsem na Morganovou při balení dohlížela. Nechtěla jsem jí dát možnost ukrást té nebohé ženě nějaké šaty. Mezi zapranými šedými košilemi jsem si náhle všimla něčeho čistě bílého a vytáhla jsem tu věc Morganové z rukou. Byly to mušelinové šaty, jaké ženy nosily už před nějakým časem, a hodily se spíše pro teplejší klima. Na baňatou postavu madam Morganové by tak dlouhá, úzká věc rozhodně nepasovala. Přidržela jsem jí šaty u těla. I ona sama tedy viděla, že vydávat je za svoje by byla nebetičná drzost. Hned nato mi tedy dobrovolně odevzdala několik dalších podobných kousků. Jak se zásuvky vyprazdňovaly, všimla jsem si, že ta žena odvedle má neskutečně málo oblečení. Vlastně jen několik nočních košil, ale žádný šál nebo kožíšek. Jak vůbec mohla přežít yorkshirskou zimu?! Nedělala jsem si iluze, že by se někdy směla posadit ke krbu.

Když měla Morganová všechny věci v tašce, hnala jsem ji funicí a heka-jící s jejím nákladem dolů po schodech. V kanceláři jsem si sedla za stůl a nechala ji tam stát jako žačku předvolanou za trest k řediteli. Ukázala jsem na hromádku zlatých sovereignů a stříbrňáků na stole. Při pohledu na peníze výrazně pookřála. S velkým zadostiučiněním jsem tedy z kupky odebrala jednu guineu. „Tohle pokryje náklady na práci kováře.“ Velmi pomalu a s uspokojením jsem odsunula další dva sovereigny. „Tohle je za praní vašeho prádla, jak jsme se předem dohodly.“

Morganová zařala pěsti a její tvář nebezpečně zrudla. Byla jsem ráda, že John se Samem zůstali pro všechny případy na doslech. Když otevřela ústa, očekávala jsem příval urážek či drzostí, ale zase z ní vyšel jen zvuk připomínající odzátkování láhve. Čekala jsem, že namítne, že u nás strávila téměř rok, a nikdy si nenechala nic přát. Bylo vidět, že o tom přemýšlí, ale raději mlčela.

„Drožka vás zaveze na stanoviště dostavníků na hlavní cestě, kde už si nějaký zastavíte. Žádné doporučení nedostanete.“

Teď otevřela pusu dokořán, jak chtěla protestovat, ale už z ní nevyšel ani onen tupý zvuk. Náhle vypadala jako ochablá kupa hadrů neschopná jakéhokoli odporu. Doprovodila jsem ji k hlavním dveřím a dívala se, jak s námahou nasedá do drožky. Pak starý John mlaskl a trhl opratí. Během pár minut byla Morganová pryč.

...